

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه‌ای بر ساختار حکومت
در ایران

مؤلف

دکتر بهزاد مشعلی

نشر
علم

۱۳۹۲

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور : مشعلی، بهزاد، ۱۳۵۴ -
مشخصات نشر : مقدمه‌ای بر ساختار حکومت در ایران / مولف بهزاد مشعلی.
مشخصات ظاهری : تهران: رصد علم، ۱۳۹۲.
شابک : ۲۴۸ ص: جدول، نمودار.
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
موضوع : ایران -- سیاست و حکومت -- ۱۳۵۸ -
موضوع : ایران -- سیاست و حکومت -- قرن ۱۴
موضوع : ایران -- تاریخ -- جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸ -
رده بندی کنگره : DSR۱۵۷۰/م۵۳م۷ ۱۳۹۲
رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۸۴
شماره کتابشناسی ملی : ۳۲۳۵۶۷۱

رصد
علم

نام کتاب: مقدمه ای بر ساختار حکومت در ایران
تالیف: دکتر بهزاد مشعلی
ناشر: انتشارات رصد علم
نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۲
صفحه آرایي : انتشارات رصد علم
طراح : تهmine بادرستاني
چاپ و صحافی : هما - دلشاد
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۹۹۱-۰-۹
تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه
قیمت : ۱۶۵۰۰۰ ریال

تلفن پخش : ۷۷۵۳۳۱۹۶ - ۰۹۱۲۸۱۶۴۸۱۹

کلیه حقوق برای مولف محفوظ است

rasad.nash@yahoo.com

فهرست مطالب

پیشگفتار	۵
فصل اول/ دولت، حکومت و اداره	۷
فصل دوم/ تقسیم‌بندی حکومت‌ها	۲۷
فصل سوم/ مبانی تقسیم‌بندی وظایف و فعالیت‌های دولت	۴۷
فصل چهارم/ تاریخچه تمرکز و عدم تمرکز در ایران	۵۱
فصل پنجم/ سازمان‌های محلی	۶۹
فصل ششم/ ارکان حکومت جمهوری اسلامی ایران	۹۷
فصل هفتم/ خبرگان رهبری	۱۰۳
فصل هشتم/ رهبری	۱۰۵
فصل نهم/ ریاست جمهوری	۱۱۵
فصل دهم/ قوه قضائیه	۱۳۳
فصل یازدهم/ سازمان بازرسی کل کشور	۱۳۹
فصل دوازدهم/ دیوان عدالت اداری	۱۴۱
فصل سیزدهم/ دیوان عالی کشور	۱۴۵
فصل چهاردهم/ روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران	۱۴۹
فصل پانزدهم/ قوه مقننه	۱۵۳
فصل شانزدهم/ دیوان محاسبات کشور	۱۷۱
فصل هفدهم/ شورای نگهبان	۱۷۵
فصل هیجدهم/ شوراهای اسلامی شهر و روستا	۱۸۳
فصل نوزدهم/ تقسیمات کشوری در ایران	۱۸۹
فصل بیستم/ دستگاه‌های حکومتی در ایران	۱۹۵
فصل بیست و یکم/ مطالعات تطبیقی	۱۹۹

حکومت‌ها نقش برجسته‌ای در رشد و توسعه جوامع بشری دارند. شناخت حکومت‌ها، پیش‌بینی رفتار حکومت‌ها و همچنین تغییر رفتار حکومت‌ها، به این رشد و توسعه، کمک شایانی می‌کند. برای شناخت حکومت‌ها، می‌توان از دیدگاه‌های مختلفی دست به اقدام زد. این دیدگاه‌های مختلف در عمل باعث بوجود آمدن رشته‌های مختلف دانشگاهی شده است؛ رشته‌هایی نظیر علوم سیاسی و مدیریت دولتی. این رشته‌های مختلف، از ابعاد مختلفی به بررسی حکومت و نقش آن در جوامع مدرن بشری می‌پردازند. علوم سیاسی به بررسی شیوه تعیین اراده حکومت می‌پردازد. در حالی که مدیریت دولتی، که از آن تحت "اداره امور عمومی" نیز نامبرده می‌شود، به بررسی شیوه اجرا نمودن اراده حکومت می‌پردازد. با توجه به محتوای رشته‌های علوم سیاسی و مدیریت دولتی، می‌توان چنین نتیجه گرفت که مدیریت دولتی، ابزاری است در دست علوم سیاسی - ابزاری برای محقق نمودن اراده حکومت. یعنی رابطه بین علوم سیاسی و مدیریت دولتی، رابطه‌ای طولی است. این رابطه طولی، در قرن بیستم، دیدگاهی حاکم و مسلط بود؛ اما در اوایل قرن بیست و یکم این دیدگاه کم‌رنگ‌تر شده است و جای خود را به رابطه متقابل بین علوم سیاسی و مدیریت دولتی داده است. در این تعامل بین علوم سیاسی و مدیریت دولتی، لازم است حکومت‌ها از جنبه‌های مختلف بررسی شوند. یکی از ابعاد بررسی حکومت‌ها، بررسی ساختار حکومت‌ها می‌باشد.

ساختار حکومت عبارتست از مجموعه روابط رسمی و قانونی بین واحدهای مختلف حکومت. روابط رسمی بین واحدهای مختلف حکومت، در کشورهای مختلف، را می‌توان با بررسی قانون اساسی و همچنین قوانین عادی کشورها تدوین نمود. شناخت ساختار حکومت جمهوری اسلامی ایران نیز با مطالعه قانون اساسی و قوانین عادی جمهوری اسلامی ایران امکانپذیر می‌باشد.

روابط بین واحدهای مختلف حکومت را می‌توان از دو بعد عمودی و افقی تحلیل نمود.

روابط عمودی بین واحدها بیانگر روابط بالادست و زیردست می باشد. بدین صورت که یک واحد فرمان می دهد و واحد دیگر اجرا می کند. روابط افقی بین واحدها بیانگر روابط هماهنگی بین واحدهای همسطح می باشد.

در این کتاب، برای تحلیل ساختار حکومت ایران، روابط بین واحدهای مختلف حکومت به دو صورت بررسی می شود: الف) روابط بین واحدها و نهادهای مختلف حکومت مرکزی با همدیگر؛ و ب) روابط بین واحدهای مختلف حکومت مرکزی با سازمان های محلی.

برجسته ترین نهادهای حکومت مرکزی در ایران عبارتند از: خبرگان رهبری، رهبری، قوه مقننه، قوه مجریه، قوه قضاییه، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام و ... برجسته ترین سازمان های محلی در ایران عبارتند از: استانداری ها، فرمانداری ها، بخشداری ها، شوراهای اسلامی شهر و روستا و ... بنابراین، موضوع اصلی این کتاب عبارتست از بررسی و تدوین روابط بین نهادهای حکومت مرکزی در ایران با همدیگر، روابط بین سازمان های محلی در ایران با همدیگر و همچنین روابط بین واحدهای مختلف حکومت مرکزی با سازمان های محلی.

برای شناخت کامل ساختار حکومت در یک کشور، از دیدگاه تطبیقی نیز می توان کمک گرفت. مقایسه ساختار حکومت ها با همدیگر، نقاط قوت و ضعف ساختارها را مشخص می کند. بنابراین، در این کتاب، به بررسی اجمالی ساختار حکومت چندین کشور پرداخته می شود؛ کشورهایی مثل سوئیس، هند و ایالات متحده آمریکا.

با توجه به مطالب ذکر شده در این کتاب، مطالعه آن برای دانشجویان رشته هایی مثل "مدیریت دولتی" و "علوم سیاسی" سودمند می باشد. علاوه بر این، مطالعه این کتاب برای تمام کارکنان بخش دولتی توصیه می شود.

بهزاد مشعلی

عضو هیئت علمی دانشگاه علم و فرهنگ